ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİNİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

Neler Öğreneceğiz?

1. İslam Kültür ve Medeniyeti Üzerine Yapılan Araştırmalar
2. İslam Kültür ve Medeniyetinin Diğer Medeniyetlere Etkisi
3. İslam Kültür ve Medeniyetinin Bugünü ve Geleceği

- **Sizce İslam kültür ve medeniyeti ile ilgili neden birçok araştırma yapılmaktadır?**

1. İslam Kültür ve Medeniyeti Üzerine Yapılan Araştırmalar

- **İslam medeniyeti**; Hz. Peygamber'den (s.a.v.) bu yana tüm Müslüman toplumların ortaklaşa meydana getirdikleri kültür ve medeniyetin adıdır.

- **Medeniyet tarihi;** bir toplumun inanç, gelenek, dil, edebiyat, güzel sanatlar, fikir, ilim faaliyetleri ve devlet teşkilatını ele alan bir ilim dalıdır.

- İslam kültür ve medeniyeti ile ilgili hem İslam âleminde hem de batı dünyasında çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

- Müslümanların İslam kültür ve medeniyeti üzerine yaptıkları araştırmaların amacı, İslam toplumlarına ait birikimin tespit edip İslam medeniyetini yeniden ihya etmektir.

- Müslümanların İslam kültür ve medeniyeti üzerine birçok eser yazılmıştır.

- İslam medeniyeti hakkında Osmanlıda ve İslam dünyasında yayınlanan ilk eser, Şemseddin Sami'nin "Medeniyyet-i İslamiyye" adlı eseri olmuştur.

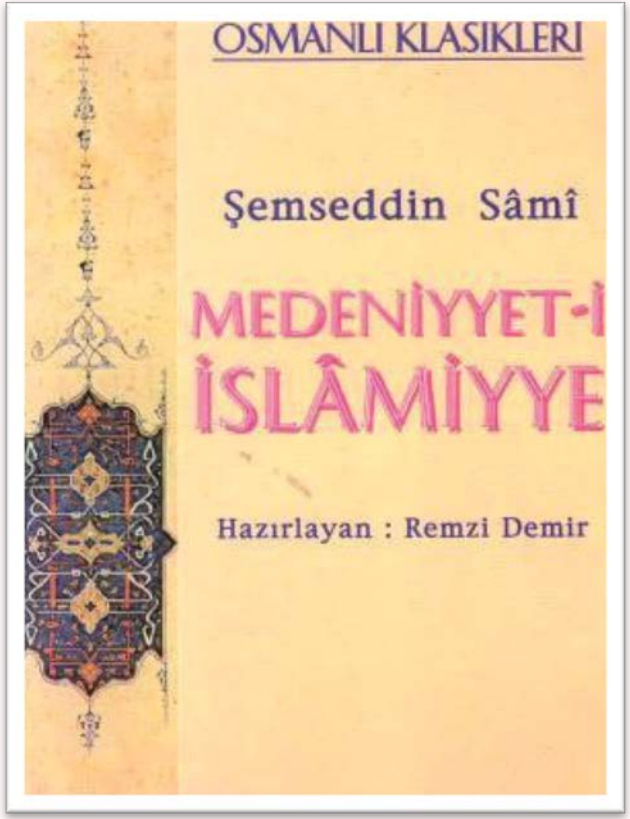

- İslam kültür ve medeniyeti hakkında Müslüman araştırmacılar tarafından yazılan bazı eserler ise şunlardır:

Gaspıralı İsmail Bey **Medeniyyet-i İslamiyye**	Tevfikzâde İsmail Tevfik **Medeniyyet-i İslamiyye ve İngiliz Müslümanları**	Tahiru'l-Mevlevi **Müslümanlığın Medeniyete Hizmetleri**
İsmail Hami Danişmend **Garp Menba'larına Göre İslam Medeniyeti**	Osman Turan **Tarihin Akışı İçinde İslam Medeniyeti**	Saadettin Ökten **Örselenmiş Osmanlıdan Medeniyet Umudu**
Sezai Karakoç **Düşünceler**	Cemil Meriç **Umrandan Uygarlığa**	M. Akif İnan **Din ve Uygarlık**
Nurettin Topçu **Kültür ve Medeniyet**		

Biliyor Musunuz?

- Wilhelm Barthold tarafından yazılan **"İslam Medeniyeti Tarihi"** isimli eser alanında önemli bir eserdir.

- 1918'de Rusça yazılmış, 1922'de Tatarca'ya, 1927'de Özbekçeye tercüme edilmiş; 1940'ta Fuat Köprülü "ilaveler ve düzeltmeler" yaparak Türkçe'ye tercüme etmiştir.

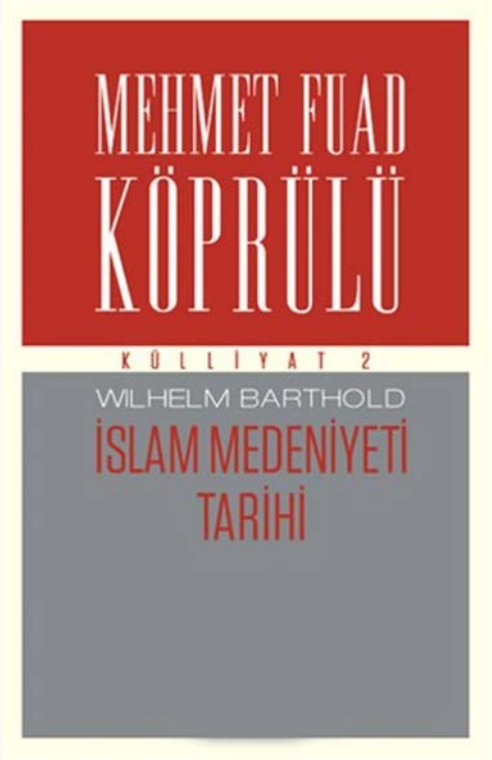

İzleyelim

- TRT'nin desteğiyle Bahçeşehir Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Merkezi **"Batıya Doğru Akan Nehir"** isimli İslam Medeniyetinin Batı dünyasına etkisini anlatan bir belgesel hazırlamıştır.

- Belgeseli izlemek için tıklayınız: http://www.eba.gov.tr/video?&search=batiya-dogru-akan-nehir

- "İslam Araştırmaları Merkezi" (İSAM), özellikle İslamî ilimler ve Şarkiyat alanlarında telif ve tercüme eserler yayınlamaktadır.

- Bu amaca yönelik olarak İSAM, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**'ni hazırlamıştır.

- İslam kültür ve medeniyeti ile ilgili araştırma, yayın, sempozyum, konferans, panel ve seminerler düzenlemektedir.

- **Şarkiyatçılık, oryantalizm veya müsteşrik denince ne anlıyorsunuz?**

Şarkiyatçıların İslam Kültür ve Medeniyeti Üzerine Yaptığı Çalışmalar

- **Şarkiyat**, batılı araştırmacılar tarafından doğu ülkelerinin din, dil, tarih, kültür ve medeniyetleri üzerine yapılan araştırmaları kapsayan bilim dalıdır.

- Şarkiyatçılık, oryantalizm ve doğubilim olarak da isimlendirilir. Bu alanda çalışan araştırmacılara **oryantalist** veya **müsteşrik** denilir.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Biliyor musunuz?

• Oryantalizm hakkında önemli bir eser yazmış olan Edward Said oryantalizmi şöyle tanımlamıştır:

*"**Oryantalizm**, doğu ile uğraşan bir müessesedir; yani doğu hakkında hükümlerde bulunur, Doğu hakkındaki kanaatleri onayından geçirir, doğuyu tasvir eder, tedris eder, iskan eder, yönetir; kısacası 'Doğu'ya hâkim olmak, onu yeniden kurmak ve onun yöneteni olmak için batının bulduğu bir yoldur."*

- Şarkiyatçıların eserlerinde önyargılı yorumlar ve yanlış bilgiler mevcuttur.
- Ancak bilimsel metotlardan ayrılmadan hazırlanan eserlerin sayısı da azımsanmayacak orandadır.
- İslam ülkelerinde yayımlanan şarkiyatçılara ait eserler, Müslüman araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve yeni araştırmalara kaynaklık etmiştir.

Şarkiyatçılar tarafından yazılmış ve Türkçeye tercüme edilmiş bazı eserler şunlardır:

- Hamilton A. R. Gibb, **İslam Medeniyeti**
- Corci Zeydan, **İslam Medeniyeti Tarihi**
- Will Durant, **İslam Medeniyeti**
- Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**
- L. Caetani, **İslam Tarihi**
- Theodor Nöldeke, **Kur'an Tarihi**
- Ignaz Goldziher, **İslam Tefsir Ekolleri**

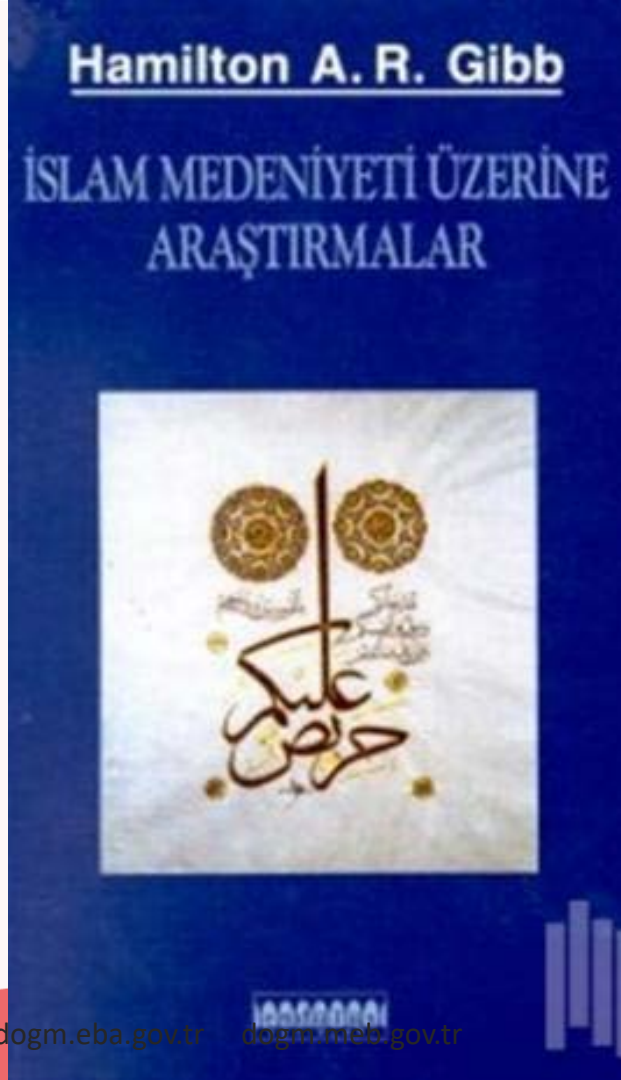

dogm.eba.gov.tr dogm.meb.gov.tr

- 19. ve 20. yüzyıllarda İslam kültür ve medeniyetinin gelişmesini amaçlayan düşünce akımları ve önemli temsilcileri de ortaya çıkmıştır.

- Muhammed İkbal, Mehmet Akif, Hasan El-Benna, Seyyid Kutup, Mevdudi, Necip Fazıl ve Alia İzzetbegoviç gibi birçok şahsiyet, düşünce ve hareket öncüleri olmuşlardır.

Muhammed İkbal
(1877 - 1938)

Seyyid Kutub
(1906 - 1966)

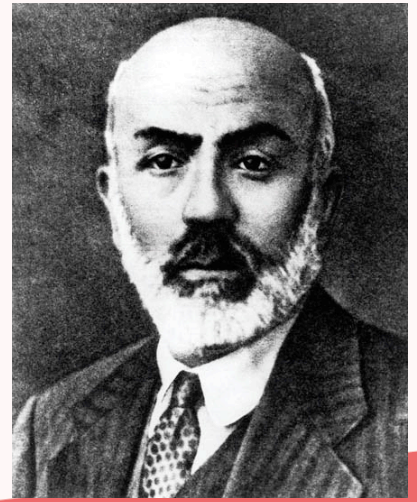

Mehmet Akif Ersoy
(1873-1936)

- İslam coğrafyasındaki işgaller ve asimilasyona rağmen, Müslümanlar medeniyetlerini muhafaza için sosyal ve ekonomik kurumlar oluşturmuş, faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın (İİT) 10-15 Nisan 2016 tarihlerinde düzenlemiş olduğu 13. İslam Zirvesi Toplantısı

- **İslam kültür ve medeniyeti diğer medeniyetleri ne şekillerde etkilemiştir?**

2. İslam Kültür ve Medeniyetinin Diğer Medeniyetlere Etkisi

- İslam medeniyeti diğer medeniyetlere karşı açık tavırlı olmuştur.
- Kendisi dışındaki medeniyetleri yok saymamış, kimseyi ötekileştirmemiştir.
- Doğu Türkistan'dan, Balkanlara ve Kuzey Afrika'ya kadar uzanan bir coğrafyada İslam yönetimi altında çok sayıda dinî ve etnik yapı barış ve huzur içinde yaşamıştır.

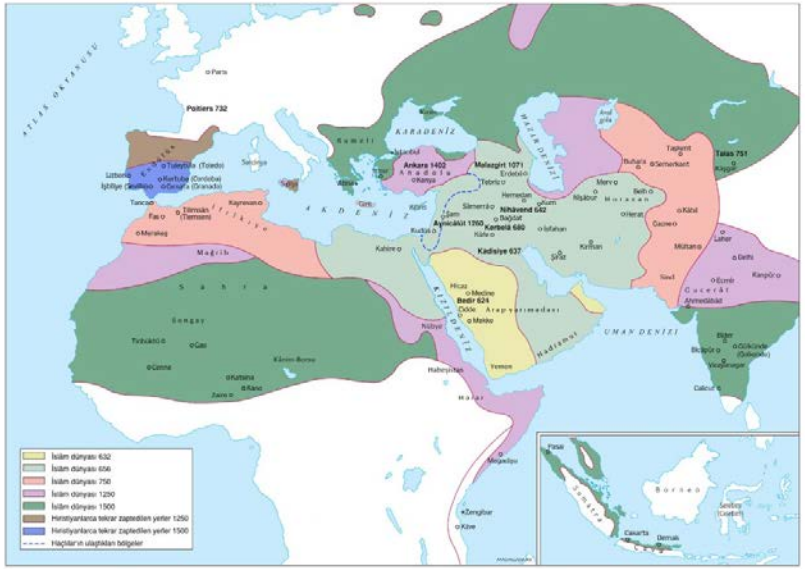

İslam'ın yayılışı ve etki alanları

- Müslümanlar, ulaştıkları bölgelerde felsefe, mantık, matematik, kimya ve tıp gibi ilimlerle ilgili mirası değerlendirip, geliştirme yolunu tercih etmiştir.

- Meydana getirdikleri ilmi birikim, dünyada yapılan ilmi çalışmalar için temel oluşturmuştur.

3. İslam Kültür ve Medeniyetinin Bugünü ve Geleceği

- 19. ve 20. yüzyıllarda Batı'nın pozitivist bilimperest paradigması tüm dünyayı etkisi altına almıştır.
- Bu yüzyıllar aynı zamanda Batı'nın tüm gücüyle İslam ülkelerine saldırdığı ve topraklarını işgal ettiği yıllar olmuştur.
- Tüm bunlara rağmen İslam medeniyeti tüm insanlık için ümidin ve karanlıktan çıkışın adresi olmaya devam etmiştir.

- İslam medeniyeti sahip olduğu maddi ve manevi imkanlar ile hem günümüzde ve hem de gelecekte parlamaya devam edecektir.

- İslam medeniyetini geleceğe taşıyacak maddi ve manevi imkanlar ise şunlardır:

Manevi İmkanlar

- Tevhid ve İman
- Kitap ve sünnet
- Cami/Mescid
- İbadetler
- Aile
- Tarihi Şuur
- Savaş ve İşgalin Getirdiği Arayış
- Medeniyet Araştırmaları

Maddi İmkanlar

- Coğrafya
- Nüfus
- Ekonomi
- Sosyal Sorumluluk

Manevi İmkanlar

- Tevhid ve İman
- Kitap ve sünnet
- Cami/Mescid
- İbadetler
- Aile
- Tarihi Şuur
- Savaş ve İşgalin Getirdiği Arayış
- Medeniyet Araştırmaları

Tevhid ve İman

- İslam medeniyetinin temelini tevhid ve iman oluşturur.
- Tevhid inancı, Müslümanlar arasında birlik ve beraberliği sağlamaya devam etmektedir.

Kitap ve Sünnet

- Müslümanların hayat rehberi Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in sünnetidir.
- Kur'an ve sünnet doğrultusunda yazılan eserler, Müslümanların bugününü ve geleceğini aydınlatmaktadır.

Cami

- Camiler dünyanın her yerinde Müslümanları bir araya getiren merkezlerdir.
- Müslümanlar camiler yapmışlar, camide toplanmışlar, kültürlerini muhafaza etmiş ve kimliklerini korumuşlardır.
- Camiler aktif merkezler olmaya devam etmektedir.

Yeni Zelanda, Nur Camii

İbadetler

- İbadetler sayesinde Müslümanlar dayanışma içinde olurlar.
- Namaz, zekat, oruç, hac, infak ve kurban gibi ibadetler, birey ve toplum olarak Müslümanları dinamik tutar.

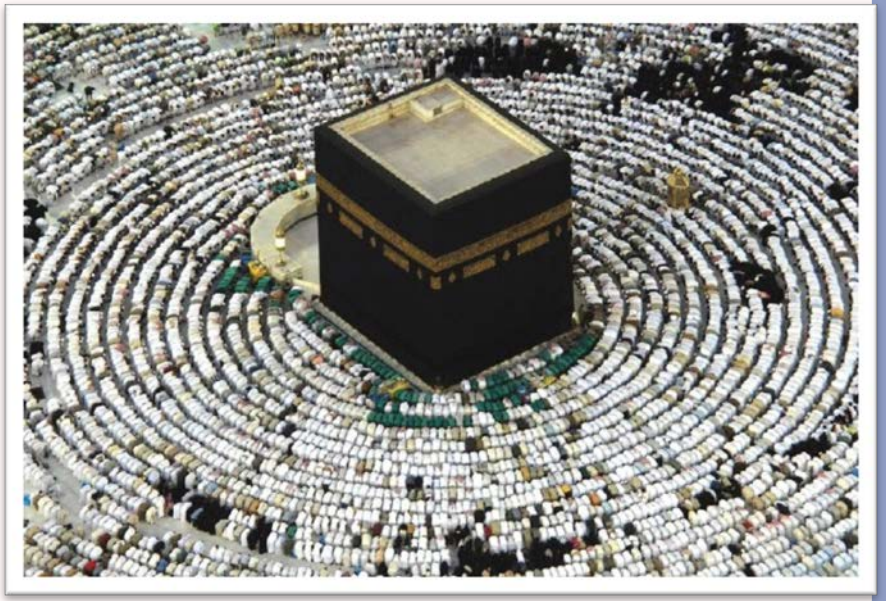

Aile

- İslam toplumlarının bozulmayan aile yapısı, hâlâ gücünü korumaktadır.
- Bireyci-modern topluma karşı direnmekte, komşu ve akraba ilişkileriyle örnek teşkil etmektedir.

Tarih şuuru

- İslam tarihi boyunca inşa edilen cami, medrese, köprü gibi abide eserler, mensupları için moral ve motivasyon kaynağıdır.

Savaş ve İşgalin Getirdiği Arayış

- Batı medeniyetinin himayesi ve teknolojisiyle işlenen katliamlar ve modern dünyanın bunlar karşındaki duyarsızlığı; Müslümanların İslam medeniyetini yeniden ihya ve inşa yönündeki gayretlerini, çözüm ve barış arayışlarını hızlandırmıştır.

Medeniyet Araştırmaları

- İslam kültür ve medeniyetine dair inceleme ve araştırmaların artması, Müslümanlara doğru bilgiye ulaşma, kendine ait geçmiş medeniyet havzasını ve tecrübesini fark etme ve tanıma imkânı vermiştir.

Maddi İmkanlar

- Coğrafya
- Nüfus
- Ekonomi
- Sosyal Sorumluluk

Coğrafya

- İslam medeniyet havzası, dünya ana kıtası niteliğindeki Afrika, Avrupa ve Asya'nın merkezinde yer alır.

- Müslüman ülkeler birbirine komşu konumdadır. Haremeyn merkezli bu konum, kültürel, siyasî ve ekonomik olarak büyük önem ve potansiyel arz etmektedir.

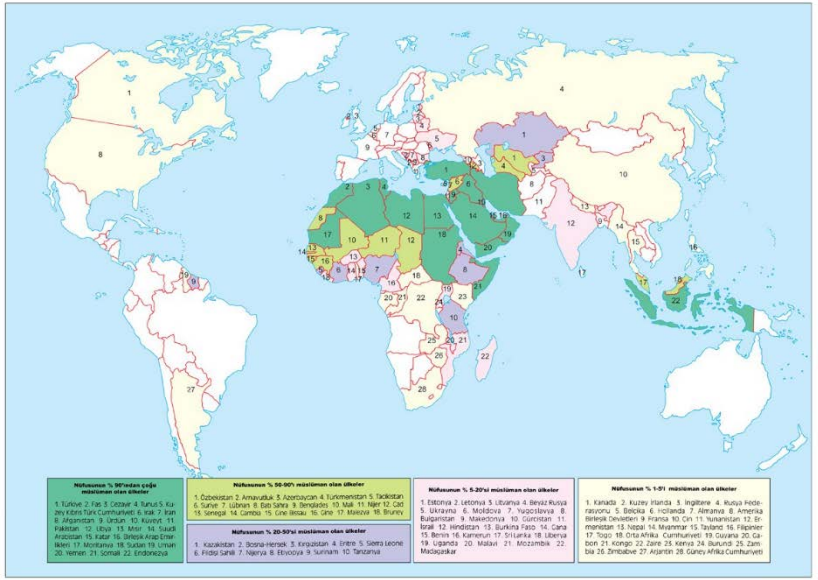

Nüfus

- İslam Dünyası, 1.6 milyar civarında bir nüfusa sahiptir.
- Nüfusun dörtte biri gayrimüslim ülkelerde yaşamaktadır.
- İslam toplumlarının çoğu genç bir nüfus yapısına sahiptir.

Ekonomi

- İslam dünyası; iş gücü, sermaye, petrol, doğalgaz ve bor gibi kaynaklar açısından zengindir.

- Müslümanlar kendi kaynaklarını toplumlarının menfaatleri doğrultusunda kullandığında bu imkânlar, İslam dünyası için önemli bir potansiyeldir.

Sosyal Sorumluluk

- Müslüman, kendisini ülkesine ve insanlığa karşı sorumlu hisseder.
- Çevresinde olup-bitenlere karşı duyarsız kalmaz.
- Zulme uğrayanlara yardım elini uzatır ve zulmedenlere karşı da mücadele eder.
- Sosyal teşekküllerin oluşmasına ve hizmetlerine katkı sağlar.
- İnsanlığın huzuru ve güveni, yeryüzünde adaletin tesisi için her zaman mücadele eder.

Sonuç olarak;

- Medeniyet, bilim ve teknolojiden ibaret değildir.
- Medeniyet davranışları yönlendiren; insana, hayata, eşyaya ve kâinata bakışı şekillendiren değerler sistemidir.
- İslam dünyası, insani değerler bakımından daima önde olmuştur.
- İslam medeniyetinin referansı Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sünnetidir.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. İslam kültür ve medeniyeti hakkında yapılan çalışmalar hakkında bilgi veriniz.
2. İslam medeniyeti diğer medeniyetleri nasıl etkilemiştir? Değerlendiriniz.
3. İslam medeniyetinin geleceğini şekillendirecek olan maddi ve manevi imkanlar nelerdir? Açıklayınız.
4. Kuran-ı Kerim ve Hz. Peygamberin sünnetinin İslam medeniyeti açısından önemi nedir? Açıklayınız.

Cevaplayalım

1. İslam dini ortaya çıkışından itibaren yüksek bir medeniyet inşa etmiş bir dindir. Onun dünyayı derinden etkileyen gücü çeşitli özelliklerinden beslenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi İslam'ın sahip olduğu bu özelliklerden biri değildir?

A) Dinamik yapısı
B) Birleştirici inanç yapısı
C) Diğer dinleri ötekileştirici yönü
D) İbadetlerinde toplumsal yönün güçlü olması
E) Müslümanlar arasındaki birlik ve kardeşlik duygusu

2. İslam kültür ve medeniyet tarihi pek çok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Bu alanda önemli eserler verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyeti alanında verilen eserlerden biri değildir?

A) Umberto Eco, "Gülün Adı"
B) Cemil Meriç, "Umrandan Uygarlığa"
C) Şemseddin Sami, "Medeniyyet-i İslamiyye"
D) Wilhelm Barthold, "İslam Medeniyeti Tarihi"
E) Tahiru'l-Mevlevi, "Müslümanlığın Medeniyete Hizmetleri"

3. Aşağıdakilerden hangisi şarkiyatçıların İslam medeniyeti alanında eserler vermesinin başlıca sebeplerinden biri değildir?

A) Müslümanları iyi tanımak ve tahlil etmek
B) İslam medeniyet tarihine hizmet etmek
C) İslam ülkelerine hakim olma hırsı
D) İslam düşüncesine yön vermek
E) Doğu toplumlarını yönetmek

4. Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetini geleceğe taşımak için yapılması gerekenlerden biri <u>değildir?</u>

A) İslam düşüncesini iyi bilmek
B) Çok çalışmak ve ümitsizliğe kapılmamak
C) İslam'ın temel ilkelerini hayata geçirmek
D) Modern düşünce tarzını hayata tatbik etmek
E) İslam medeniyeti araştırmalarına devam etmek

5. Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetinin diğer medeniyetlerle barış ve huzur içinde yaşayabilmesini sağlayan özelliklerinden biri <u>değildir?</u>

A) Adalet anlayışı
B) Dışlayıcı olması
C) Hakları tanıması
D) İnsana bakışı
E) Kapsayıcı yapısı

Hazırlayanlar
Furkan ÖZÜDOĞRU,
Hatice Büşra PAKSOY,
Dilek MENKÜÇ

Redaksiyon
Suna AKKURT

Tasarım
Faize ULUSOY,
Hanife KOYUTÜRK

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ